

УДК 94: 323.39] (477) "04/14" +930.2

ОСТАННІ ГАЛИЦЬКІ КНЯЗІ

Наталя ЛЕШКОВИЧ

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра історії Центральної та Східної Європи,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна

У статті на підставі зарубіжних та вітчизняних досліджень, джерел простежується динаміка складних політичних та воєнних подій, в ході яких вирішувалося питання про спадщину Галицько-Волинської держави. Здійснено спробу спростування історіографічної тези про те, що останнім легітимним галицьким князем і правителем королівства Русь був Володислав Опольський. Особлива увага приділена двом непересічним постатям Сцібору з Сціборжиць (1347–1414) та Спитку з Мельштина (1364–12.08.1399), які фактично і були останніми галицькими князями, реально контролюючи певний період окремі частини королівства Русі. Сцібор з Сціборжиць був угорським бароном польського походження, одним із найближчих соратників короля Сигізмунда Люксембурга. Спитко з Мельштина був лідером малопольської еліти, яка організувала першу польсько-литовську унію і привела на польський престол Владислава Ягайла. З'ясовуються обставини, за якими Сцібор з Сціборжиць і Спитко з Мельштина отримали княжі достоїнства. Розкриваються обидві постаті талановитих політиків і воїнів та їх бурхливих кар'єр. Аналізуються причини, які не дозволили Сцібору з Сціборжиць утримати Галицьке князівство, а синам Спитка з Мельштина – Подільське князівство.

Ключові слова: королівство Русь, Галицьке князівство, Польща, Угорщина, Литва, Чехія, правлячі еліти, династичні угоди, унії, переговори, останні галицькі князі, Сцібор з Сціборжиць, Спитко з Мельштина.

Із зрозумілих причин сучасна польська наукова література, а за нею і російська, повернулися до твердження про приєднання до Польщі Львова, разом з усією Галичиною, у 1340 р., що підхопила популярна література та екскурсоводи, розповідаючи про це численним гостям Львова.

Між тим, ще в середині минулого століття академік Ярослав Ісаєвич аргументовано обґрунтував тезу, що Галицько-Волинська держава була приєднана до складу королівства Польщі не у 1340 чи 1349 рр., а лише в 1387 р. Так, після походу польсько-литовських військ королеви Ядвіги і короля Владислава Ягайла, у ході якого 18 лютого 1397 р. Перемишльська земля, 8 березня та 18–19 жовтня 1387 р. Львів, а наприкінці 1387 р. і Галич отримали відповідні королівські привілеї, визнавши зверхність польських королів¹. Ці висновки розгорнув його учень Леонтій Войтович, спочатку підтримавши тезу,

¹ Ярослав Ісаєвич, "Загарбання земель Галицько-Волинського князівства іноземними державами," у *Торжество історичної справедливості*, відп. ред. Мирослав Олексюк (Львів: Львівський університет ім. Івана Франка, 1968), 74–81; Його ж, "Галицько-Волинська держава," у *Історія України: нове бачення*, ред. Валерій Смолій (Київ: 1995), Т. 1, 95–112; Його ж, *Галицько-Волинська держава*. (Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999), 25; Його ж, "Князівства після монгольського часу," у *Історія української культури* (Київ: Наукова думка, 2001), Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століть, 41–44; Його ж,

що королівство Русі (як називали державу латиномовні джерела) продовжувало існувати до 1387 р. і навіть до 1392 р., коли за угодою в Острові Велике князівство Литовське визнало входження частини Галицької землі зі Львовом до Польського королівства², а далі, звернувши увагу на продовження боротьби за спадщину Романовичів із боку Угорського королівства, правителі якого носили відповідний титул, та на невирішення цієї проблеми у польсько-угорських угодах 1412, 1415 і 1423 рр.³ та на Констанцькому соборі 1414–1418 рр.⁴, прийшов до висновку, що Галицька частина королівства Русі була анексована тільки у 1434 р., коли на її базі були утворені Руське та Подільське воєводства⁵. Зрозуміло, що ця проблема і надалі залишається актуальною.

“Галицько-Волинське князівство доби Данила Галицького і його нащадків,” у *Галичина та Волинь у добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького*, ред. Ярослав Ісаєвич (Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001), 3–12; Його ж, “Українські землі XII–XIV століть,” у *Історія України*, ред. Юрій Зайцев (Львів: Світ, 2002), 78–94; Ярослав Ісаєвич і Леонтій Войтович, “Перехідний час: 1349–1387,” у *Історія Львова* (Львів: Центр Європи, 2006), т. 1. 1256–1772, 63–72.

² Леонтій Войтович, “Королівство Русі: реальність і міфи,” *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 7 (2003): 63–71; Його ж, “Часи старости Дмитра Детька і князя Любарта,” у *Історія Львова* (Львів: Центр Європи, 2006), Т.1. (1256–1772), 60–62; Його ж, “Королівство Русі: факти і міфи,” у *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 13 (2009): 24–32; Його ж, “Загадочний високородний благородний князь Червоної Русі,” *Генеалогічний вестник*, 36 (2009): 51–60; Його ж, *Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть*. (Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2015), 435–445.

³ Johannes Matijów, “Der polnisch-ungarische Streit um Galizien und Lodomerien,” *Jahresbericht des k. k. II. Obergymnasiums im Lemberg für das Jahr 1886* (1886): 28–30.

⁴ Леонтій Войтович, “Казимирівська легенда: подолання стереотипів,” *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 19–20 (2017): 95–117; Його ж, “Українсько-польське співжиття крізь віки: стереотипи і пошуки історичної правди,” *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Primum agere. A collection of studies in honor of Mykola Lytvyn* 29 (2017): 277–298; Його ж, “Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою,” *Княжа доба: історія і культура*, 12 (2018): 121–142; Його ж, “Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434 рр.): нумізматичний аспект,” *Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск* (2019): 67–82; Його ж, “Угорщина і Польща в боротьбі за спадщину Романовичів: витоки, події, наслідки,” *Українсько-угорські етюди* 3 (2019): 191–274.

⁵ Johannes Matijów, “Der polnisch-ungarische Streit um Galizien und Lodomerien,” *Jahresbericht des k. k. II. Obergymnasiums im Lemberg für das Jahr 1886* (1886): 28–30.

⁴ Леонтій Войтович, “Загадочний “високородовитий шляхетний князь Червоної Русі,” *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 13 (2009): 24–32; Його ж, “Загадочний високородний благородний князь Червоної Русі,” *Генеалогічний вестник*, 36 (2009): 51–60; Його ж, *Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть*. (Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2015), 435–445.

⁵ Леонтій Войтович, “Казимирівська легенда: подолання стереотипів,” *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 19–20 (2017): 95–117; Його ж, “Українсько-польське співжиття крізь віки: стереотипи і пошуки історичної правди,” *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Primum agere. A collection of studies in honor of Mykola Lytvyn* 29 (2017): 277–298; Його ж, “Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою,” *Княжа доба: історія і культура*, 12 (2018): 121–142; Його ж, “Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434 рр.): нумізматичний аспект,” *Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск* (2019): 67–82; Його ж, “Угорщина і Польща в боротьбі за спадщину Романовичів: витоки, події, наслідки,” *Українсько-угорські етюди* 3 (2019): 191–274.

Із опублікованих праць виглядає, що останнім галицьким князем був Володислав Опольський, який 17 квітня 1387 р. “всі свої землі і замки в Угорщині, а також і Руську землю, якою мав володіти пожиттєво” передав чеському королю Вацлаву IV Люксембургу “як опікуну на той час угорських королів”, з умовою повернути ці землі угорським королям, як тільки вони цього побажають⁶. Князь Володислав Опольський⁷, який у 1372–1378 рр. володів “Королівством руським з містами і населенням” як “володар з Божої ласки, спадкоємний господар Русі”⁸, програвши боротьбу за руку королеви Ядвіги і втративши після Кревської унії становище палатина Польщі, схоже, отримав від угорської королеви Марії назад Руську землю і знову став правити у Львові, вживаючи титулу “князь і володар Русі” та карбуючи окрему монету з галицьким левом і легендою “монета Русі”⁹. Тобто його легітимність на той час не викликає жодних сумнівів.

Однак з поля зору дослідників української історії випала ще одна колоритна постать. У бурхливому 1387 р., коли нарешті було приборкано бунт хорватських баронів, які ув’язнили королеву Марію та її матір королеву-вдову Єлизавету, королем Угорщини і Хорватії було обрано молодшого брата чеського короля Вацлава IV – Сигізмунда Люксембурга, який ще у 1385 р. одружився з угорською королевою Марією. Ставши королем Угорщини 31 березня 1397 р., Сигізмунд Люксембург відразу ж передав королівство Русі барону Сцібору з Сціборжиць на такому ж праві, на якому ним володів Володислав Опольський. Таким чином, останній передавав чеському королю землі, якими вже не володів і його акт не мав жодної юридичної сили. Новий князь Сцібор зі своїми військами утримував південну задністровську частину королівства Русі щонайменше до 1390–1393 рр.¹⁰.

Сцібор зі Сціборжиць (1347–1414) був справді непересічною і надзвичайно колоритною фігурою навіть для тих часів. На жаль, ґрунтовні дослідження бурхливої біографії Сцібора зі Сціборжиць істориків Антонія Прохаски¹¹, Станіслава Сроки¹² і Данієлі Дворжакової¹³ лише побіжно торкаються галицького

⁶ Михайло Грушевський, *Історія України-Руси*. (Київ; Львів: Друкарня П. Барського, 1907), т. 4, 121.

⁷ Саме на правильності такого написання імені князя звертав увагу Я. Ісаєвич, спираючись на українську грамоту цього володаря (Ярослав Ісаєвич і Леонтій Войтович. *Перехідний час*, 67).

⁸ По материнській стороні він справді був пов’язаний через белзьких князів з династією Романовичів (Леонтій Войтович і Олександр Целуйко. *Правлячі династії Європи*. (Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2008), 329–346.

⁹ Андрій Крижанівський. *Львівський монетний двір у XIV–XV століттях*. (Львів: Галицька видавнича спілка, 2007), 74–93.

¹⁰ Див.: Daniela Dwořáková, *Rytier a jeho král. Stibor ze Stiboric a Žigmund Luxemburský. Sonda do života stredovekého šľachtica s osobitým zreteľom na územie Slovenska*. (Bratislava: Vydavateľstvo Rak, 2003), 598 s.

¹¹ Antoni Prochaska, “Ścibor ze Ściborzyc,” *Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu* 19 (1912): 137–208.

¹² Stanisław Sroka, “Ścibor ze Ściborzyc. Rys biograficzny,” w *Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*, red. Krzysztof Ozóg (Kraków: Societas Vistulana, 2000), 139–158.

¹³ Див.: Daniela Dwořáková, *Rytier a jeho král*, 598 s.

епізоду, зосереджуючи основну увагу на формуванні потужного домену Сцібора (31 замок і більше 300 міст та сіл у долині Вагу) та його військової діяльності та становища *некоронованого короля* Словаччини.

Із архіву Сцібора зі Сціборжиць уціліло 158 документів, які були видані відомим угорським дослідником Густавом Вензелем¹⁴.

Сцібор зі Сціборжиць гербу Остойя народився у 1347 р. у родині гневковського воєводи Мосціца з Сціборжиць з головної поморської лінії Сціборів-Остойчиків. Їх родове гніздо знаходилося на північ від Іновроцлава. Він вперше знаданий у 1362 р. у документі про заміну родових маєтків, підтвердженим гневковським князем Владиславом Білим (1353–1366)¹⁵. Сцібор дуже швидко отримав важливе бжеське староство у Малопольщі та став одним із діяльних осіб угорської партії, яка орієнтувалася на Людовика Анжуйського, котрий мав успадкувати польський трон після Казимира III. З 1362 р. Сцібор взагалі переїхав до Угорщини, брав участь у війнах Людовика Анжуйського проти Венеції та Болгарії¹⁶ й невдовзі став близькою людиною при дворі цього короля.

По смерті короля Людовика, у 1383 р. його вдова Єлизавета, яка правила від імені малолітньої старшої доньки Марії обома королівствами, призначила Сцібора воєводою кюявським і ленчинським. Проте стиль правління королеви Марії та її фаворита палатина Миколая Гараї викликав спротив як угорської, так і польської еліти. Ініціативу взяли у свої руки обидва примаси. Архієпископ естергомський зробив ставку на неаполітанського принца герцога Карла ді Дураццо, двоюрідного брата покійного короля, і у вересні 1383 р. підняв повстання. На той час герцог Карл став вже неаполітанським королем Карлом III. А у Польщі примас Бодзанта виступив за розрив унії і проголошення королевою Ядвіги, молодшої доньки Людовика Анжуйського, плануючи влаштувати шлюб останньої з П'ястом, князем черським, равським, сохачевським, плоцьким, віським і кюявським Земовитом IV. Останній був більше ніж на 21 рік старшим за королівну Ядвігу, на руку якої також претендував палатин Польщі князь Володислав Опольський, старший за Ядвігу більше ніж на 35 років. Не отримавши належної підтримки, старший з претендентів виїхав до Угорщини, де іменем дочки Марії правителька Єлизавета підтвердила йому повернення Галицької землі. Рівночасно Сцібор, як представник Марії, повів боротьбу проти князя Земовита. Однак він не зміг утриматися у Бжесті, звідки 26 травня 1384 р. прогнав плоцького воєводу Абрахама Соха, посланого князем Земовитом, що вступив до міста 22 травня. Не маючи достатніх сил, він обмежився тільки спустошенням маєтностей Бодзанти та його прихильників. Йому вдалося протриматися до 15 липня 1384 р., коли з Угорщини з 12-тис. військом прибув наречений королеви Марії чеський

¹⁴ Gusztav Wenzel, *Stibor vajda: Életrajzi tanulmány. Ehtekezések a történelmi a tudományos. Köt. 4* (Buda, 1875), Reproduction of a book: (Nabu Press), 222 p.

¹⁵ Ibidem, No 65, 97.

¹⁶ Szymona Starowolskiego *Wojownicy sarmacy*. (Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1978), 134.

принц Сигізмунд Люксембург. Останній, однак не використав своєї мілітарної переваги і швидко повернувся до Угорщини. Малопольські магнати, які добилися прибуття принцеси Ядвіги до Кракова, 15 жовтня 1384 р. проголосили її королевою, розірвавши польсько-угорську унію. Єлизавета, погоджуючись на коронацію молодшої дочки, виторгнула собі право успадкування її престолу старшою сестрою і повернення унії у випадку, якби у Ядвіги не було прямих спадкоємців. Польська еліта відразу ж розірвала стосунки Ядвіги з її нареченим, герцогом Каринтії і Штирії Вільгельмом фон Габсбургом, просто відкупившись від цього принца, й розпочала переговори з великим князем литовським Ягайлом Ольгердовичем. У квітні 1385 р. у Пожоні (Братиславі) розгорнулися переговори між прихильниками короля Карла III та їх противниками з числа угорських магнатів. Врешті принц Сигізмунд мусив втікати до Чехії під захист брата короля – Вацлава IV, а королеву Марію змусили зректися престолу. 31 грудня 1385 р. у Секешфегерварі неаполітанський король Карл був коронований і королем Угорщини. Ще до цього, 14 серпня 1385 р. у Крево литовські князі Ягайло, Скіргайло і Корибут Ольгердовичі, Вітовт Кейстutowич та Лугвеній Ольгердович підписали з польською делегацією у складі Владка з Харбковиць, Миколи Оссолінського, Яна з Гарнова і Спитка з Мельштина знамениту Кревську угоду про прийняття литовськими князями, які до того були православними, католицького віросповідання, перехід на це віросповідання всіх литовських земель, шлюб Ягайла з Ядвігою і династичну унію Литви та Польщі¹⁷. 18 лютого 1386 р. Ядвіга вийшла заміж за старшого від себе на 20 років Ягайла Ольгердовича, який 4 березня 1386 р. був коронований як король Польщі Владислав Ягайло. Зрозуміло, що за таких умов Сцібор зі Сціборжиць, вірний васал королев Єлизавети і Марії, втрачав все і мусив шукати притулок біля Сигізмунда Люксембурга у Чехії.

Між тим, в Угорщині королева Єлизавета та її прихильники не склали руки і у лютому 1386 р. здійснили переворот, ув'язнивши короля Карла, який був отруєний у тюрмі 21 лютого 1386 р. Невдовзі після цього, у Хорватії, де покійний Карл III мав найбільше прихильників, вибухнуло повстання. 25 червня 1386 р. під Дяковом угорська армія, очолена палатином Миколаєм Гараї, зазнала поразку. Сам палатин загинув, а обидві королеви потрапили в полон до хорватів. У січні 1387 р. королева Єлизавета була вбита, а її голова разом із головою Миколая Гараї була відправлена в Неаполь до вдови Карла III – королеви Маргарити ді Дураццо. Королеві Марії загрожувала така ж участь, бо хорватська еліта тепер

¹⁷ Stanisław Kutrzeba, "Związek Litwy z Polską w latach 1386–1401," w *Polska i Litwa w dziejowym stosunku* (Kraków: Nakład Gebethnera i Wolffa, 1914), 458, 479–481; Oswald Balzer, *Tradycja dziejowa unii polsko-litewskiej*. (Lwów; Warszawa: Księgarnia Gubrynowicz, 1919), 3–24; Oskar Halecki, "Przyczynki genealogiczne do dziejów układu Krewskiego," *Miesięcznik Heraldyczny* 14, nr. 7–8 (1935): 97–111; Maria Koczarska, "Autentyczność dokumentu Unii Krewskiej 1385 roku," *Kwartalnik Historyczny* nr. 1 (1992): 59–82.

хотіла бачити королем сина Карла III неаполітанського короля Владислава¹⁸. Лідер хорватської еліти Ян Горват утримував королеву у замку Новоград. Сигізмунд Люксембург із чеським військом обложив цей замок, але після невдалих приступів відступив від нього. У його війську перебував і Сцібор з Сціборжиць, який після відходу принца залишився з місцевими прихильниками королеви, очоленими Яном Франгепаном. Під час вилазки йому вдалося взяти в полон самого Яна Горвата. В обмін на власне визволення з полону, останній згодився відпустити королеву.

За ці заслуги у звільненні королеви Сигізмунд Люксембург відразу ж після коронації 31 березня 1387 р. передав Галицьке князівство Сцібору зі Сціборжиць. Король спішив віддячитися вірному нобілеві. Також було видно, що Володислав Опольський не в стані утримати галицьку частину королівства Русі. Крім того, угорські барони взяли клятву з короля Сигізмунда не наймати на службу іноземців і не роздавати їм ленів, а передача Сцібору окремого князівства підносила його до рівня іноземного васала, ставлячи над угорськими баронами.

Тим часом у самій Польщі почала сходити зірка іншого нобіля, який теж невдовзі став князем частини королівства Русі – Подільського князівства, Спитка з Мельштина (1364–12.08.1399). Постать останнього теж не знайшла достатнього зацікавлення в істориків¹⁹. Краще з досліджень, присвячене цьому діячеві, яке належить Віталію Михайловському, охоплює тільки останній (подільський) період діяльності Спитка з Мельштина²⁰.

Спитко з Мельштина народився у 1364 р. в родині Яська з Мельштина гербу Леліва (бл. 1312 – 1381/1382) і його дружини Софії (Офки) з Ксьонжа²¹. Ясько з Мельштина обіймав уряди сандомирського воєводи (1361–1366), а потім краківського каштеляна (з 1366)²². Відзначився як лицар ще за короля Владислава Локетка у війні з чехами при здобутті м. Костяни у 1332 р.²³ і був

¹⁸ Árpád Károlyi, “Adalék Mária és Zsigmond eljegyzésének történetéhez,” *Századok* 11 (1877): 24–26; János Karácsonyi, “Mária királyné halála napja,” *Századok* 41 (1907), 458–463; Stanisław Sroka, *Genealogia Andegawenów węgierskich*. (Kraków: Towarzystwo Naukowe SV, 1999), 48–53.

¹⁹ Никандр Молчановский, *Очерк известий о Подольской земле до 1434 г.* (Біла Церква: Яніна, 2017), 124–125, 153–165, 173–174, 182, 200, 222; Михайло Грушевський, *Барское староство, исторические очерки (XV–XVIII в.)*. (Львів: Друкарня видавництва ОО Василіан “Місіонер”, 1996), 21–23, 143, 146; Władysław Dworzaczek, *Leliwici Tarnowscy z dziejów możnowładztwa Małopolskiego wiek XIV–XV*. (Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX, 1971), 99–138; Anna Strzelecka, “Melsztyński Spytek,” *Polski Słownik Biograficzny* 20, Zesz. 86 (1975): 412–415; Piotr Węcowski, *Działalność publiczna możnowładztwa małopolskiego w późnym średniowieczu*. (Warszawa: DIG, 1998), 172–179; Ольга Білецька, “Казус Спитка”: до історії вивчення середньовічного Поділля (друга половина XIV – перша половина XV ст.),” *Київська Старовина* 2 (2005): 23–30.

²⁰ Віталій Михайловський, “Спитко з Мельштина – володар Західного Поділля в 1395–1399 рр.,” *Україна в Центрально-Східній Європі* 12–13 (2013): 210–223.

²¹ Anna Strzelecka, Melsztyński Spytek, 412.

²² Bożena Wyrozumska, “Melsztyński Jan (Jasiek z Tarnowa, Melsztyna i Książa), h. Leliwa (zm. ok. 1380),” *Polski Słownik Biograficzny* 20, Zesz. 86 (1975): 410–411.

²³ Maksymilian Studniarski, “Kościan,” *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* 4 (1883): 440.

одним із наближених до його наступника короля Казимира III. Саме Ясько з Мельштина був одним з ініціаторів і учасників походу Казимира III на Львів у 1340 р. і, напевно, всіх наступних військових походів під час війн за королівство Русі²⁴. Напевне саме ці заслуги батька призвели до того, що 3 липня 1381 р. юний Спитко з Мельштина був номінований королем Людовиком Анжуйським на високий уряд краківського воєводи²⁵. Це був унікальний випадок, адже Спитку не було ще й 18 років²⁶ і він не мав жодного військового чи адміністративного досвіду. На довершення цього він посідав також уряд генерального старости краківського. Мабуть відразу ж Спитко з Мельштина зіткнувся з палатином Польщі князем Володиславом Опольським і це суперництво між ними тривало до загибелі самого Спитка. Тим часом угорсько-польська унія, яка давно перебувала під загрозою через небажання польської еліти брати участь у авантюрах короля Людовика Анжуйського, який провадив експансивну політику в Далмації, на Балканах і на півдні Італії, фактично розвалилася. Польська верхівка хотіла мати короля, для якого польські інтереси були би пріоритетними. Людовик Анжуйський, не маючи синів, домовився з польською елітою про успадкування престолу однією з доньок. Проте його вдова, амбітна і владна боснійська принцеса Єлизавета, задумала зберегти всі королівства (Угорщини, Хорватії, Русі та Польщі) в одних руках – за своєю старшою дочкою Марією і її чоловіком Сигізмундом Люксембургом, старший брат якого – Вацлав, посідав чеський престол. Це викликало у грудні 1382 р. міжусобну війну між великопольською знаттю, різні крила якої очолили познанський воєвода Седзівой Свідла з Шамотул гербу Наленч та генеральний староста Великопольщі Домарат з Перзхна гербу Гржимала. Наленчі та їх прихильники погоджувалися на присягу Марії і Сигізмунду, вимагаючи від них зобов'язання тримати двір у Кракові і усунути з уряду Домарата з Перзхна. 15 лютого 1383 р. обидва табори зустрілися на полях Піотковіц поблизу Шамотул. Спочатку Наленчі розгромили Гржималів і кинулися доганяти втікаючих, прогавивши підхід півтисячного загону Вержбета з Обрицка, який раптовим ударом розгромив їх обоз, звільнив полонених і, дочекавшись повернення втомлених познанців, легко їх розбив. Переможна битва обернулася поразкою. Седзівой з Шамотул ледве зміг сховатися у замку Остророг, який переможці відразу ж обложили²⁷. Врятував ситуацію, змусивши обидва клани укласти перемир'я 3 березня 1383 р., краківський воєвода Спитко

²⁴ Szymona Starowolskiego *Wojownicy sarmaccy*, 143.

²⁵ *Urządnicy małopolscy XII–XV wieku: spisy*, oprac. Janusz Kurtyka, Tomasz Nowakowski, Franciszek Sikora, Anna Sochacka, Piotr K. Wojciechowski, Bożena Wyrozumska. (Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1990), 128.

²⁶ Władysław Dworzaczek, *Leliwici Tarnowscy*, 99–100.

²⁷ Jerzy Łojko, “Wojna domowa w Wielkopolsce w latach 1382–1385,” *Gnieszno. Studia i materiały historyczne* 2 (1987): 69–97; Adam Szweda, “Stronnictwo starosty Domarata z Pierzchna w czasie wojny domowej w Wielkopolsce,” w *Książęta, urzędnicy, złoczyńcy*, red. Błażeja Śliwińskiego (Gdańsk: Officina Ferberiana, 1999), 219–225.

з Мельштина. Під загрозою повного розриву не тільки угорсько-польської унії, але й відмови від Анжуйської династії, він змусив королеву-матір погодитися відпустити до Кракова молодшу дочку Ядвігу, проголошену відразу ж королевою Польщі.

Мати планувала для Ядвіги шлюб із австрійським принцом Вільгельмом Габсбургом. На руку короля Ядвіги претендували і мазовецький князь Земовит і колишній палатин Польщі князь Володислав Опольський. Однак малопольська еліта і її лідер, краківський воєвода Спитко з Мельштина, вирішили інакше. 14 серпня 1385 р. у Крево було укладено першу польсько-литовську унію. На повторних хрестинах великого князя литовського православного Ягайла-Якова, який став Владиславом, хресною мамою була сестра Спитка з Мельштина – Ядвіга. Дружина Спитка з Мельштина – Ельжбета, дочка угорського барона Імре Ланцфі, стала придворною дамою королеви Ядвіги. 18 лютого 1386 р. відбувся шлюб, а 4 березня 1386 р. Ягайло Ольгердович був коронований як король Польщі Владислав II, проте Ядвіга і надалі теж залишалася королевою, а питання великокнязівського престолу і прерогативів короля, як і правові колізії стосунків Польщі і Литви залишалися не до кінця розв'язаними²⁸. Через це і литовські князі підняли бунт проти Владислава Ягайла. Польська еліта вирішила діяти негайно, враховуючи можливі претензії Литви на королівство Русі як спадщину за Любартом-Дмитром Гедиміновичем²⁹, вони спішили зайняти королівство Русі, приєднавши його до Польщі, поки в Угорщині панує хаос.

Польське військо, яке на початку лютого 1387 р. вторгнулося у межі королівства Русі, очолили Спитко з Мельштина, Седзівой з Шубіна і Яцко з Тарнова, двоюрідний брат Спитка. Офіційно військо очолювала 13-річна королева Ядвіга. Приводом для вторгнення було вигнання угорських баронів, яким нібито роздали землі, відібрані від польської шляхти, король Людовик і його васал князь Володислав Опольський. Були наперед підготовані привілеї та грамоти, підписані королем Ядвігою. Заклик князя Володислава Опольського від 6 лютого 1387 р. до своїх васалів, шляхти і міст боронити королівство Русі з обіцянкою не призначати угорців намісниками без згоди місцевої еліти³⁰, повиснув у повітрі.

²⁸ Władysław Semkowicz, “Stanowisko publiczno-prawne Władysława Jagiełły,” *Przegląd Prawa i Administracji* 24 (1899): 174–180.

²⁹ Леонтій Войтович, “Етапи політичної історії Волині XIV-XV ст. Державність. Васалітет. Інкорпорація,” *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* 5 (1998): 153–168; Ярослав Ісаєвич і Леонтій Войтович, *Перехідний час*, 63–71; Леонтій Войтович, “Боротьба Любарта-Дмитра Гедиміновича за відновлення Галицько-Волинської держави,” *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки* 22 (2009): 120–127; Його ж, *Польща, Мазовія, Литва та Угорщина у боротьбі за спадщину Романовичів*, 52–66; Його ж, *Польський король Казимир III і боротьба за спадщину Романовичів*, 2–26; Idem, *Walka o spadek po Romanowiczach a król polski Kazimierz III Wielki*, 47–66; Його ж, *Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою*, 121–142; Його ж, *Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434 рр.): нумізматичний аспект*, 67–82.

³⁰ Ярослав Ісаєвич і Леонтій Войтович, *Перехідний час*, 70.

Сілезьке лицарство, якому протегував князь³¹, німецька верхівка міст, угорські урядовці та рештки місцевого боярства спішили домовитись з новими володарями. 8 лютого 1387 р. король Ядвіґа була у Ярославі, який було надано Яцку з Тарнова³². 18 лютого в Городку королева Ядвіґа, до титулу якої було додано *спадкоємниця Русі*, надала привілей шляхті та духовенству Перемишльської землі. 8 березня 1387 р. Ядвіґа підтвердила вольності і привілеї Львова³³.

Спитко з Мельштина отримав весь колишній домен галицьких князів із центром у Самборі і став титулуватися князівським титулом *Ducum terrae Rusiae praedecessorum nostrum*³⁴. Ці землі належали князю Володиславу Опольському, після того як він отримав королівство Русі, а потім відійшли до короля Людовика Анжуйського і повернулися до Спитка з Мельштина. Фактично як новий князь цієї території він і очолив польське військо в поході 1387 р.³⁵

XIV ст. внесло багато незвичних речей у практику надання вищих титулів правителям дрібних територій. Розпочали цю практику претенденти на імператорську корону та Римські папи, використовуючи різних кондот'єрів і узурпаторів-тиранів італійських міст-держав, які трансформувалися у герцогства, маркграфства чи князівства. Прилучилася до цього і Анжуйська династія у Неаполітанському королівстві. Так банкіри з родини Карачіоло, які фінансували королівський двір, врешті стали герцогами ді Веноса (*duca di Venosa*) і князями Капуї. Герцогський титул отримав Джованні Карачіоло (1372–1432), коханець одіозної королеви Джованни II³⁶. Тому такі приклади були. Виступивши на територію королівства Русі, польська сторона, зрозуміло не зважала на повернення цієї території князю Володиславу Опольському й іменувала на його місце нового князя Спитка з Мельштина.

Не маючи змоги протидіяти цим крокам, Володислав Опольський 17 квітня 1387 р. “Руську землю, якою мав володіти пожиттєво” передав чеському королю Вацлаву Люксембургу “як опікуну на той час угорських королів”, присягнувши останньому як васал³⁷. Польська сторона, яка Кревську унію піднесла до епопеї хрещення Литви і розширення християнського світу, трактувала похід Ядвіґи як визволення території від угорців і сілезців та повернення володінь попереднім

³¹ Jerzy Sperka, *Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński, pan Rusi, palatyn Węgier i namiestnik Polski (1326/1330 – 8 lub 18 maja 1401)*. (Kraków: Avalon, 2012), 347–375.

³² *Miasta polskie w tysi'cleciu*. (Wrocław: Zakład Narodowy im Ossolińskich, 1967), t. 2, 554.

³³ *Привілеї міста Львова (XIV -XVIII ст.)*, упорядник Мирон Капраль, наук. ред. Ярослав Дашкевич, Роман Шуст (Львів: Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України; Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2010), 46–47.

³⁴ Герцог (князь) Руської землі попередників наших (лат.).

³⁵ Anna Strzelecka, *Melsztyński Spyttek*.

³⁶ Benedeto Crose, *Storia del Regno di Napoli*. (Napoli: Gius. Laterza Figli, 1963), 208–210; Enzo Esposito, *Messer Gianni Caracciolo – il favorito della regina*. (Youcanprint, 2013).

³⁷ Михайло Грушевський, *Історія України-Руси*, 121.

панам польським³⁸. Але цей “визвольний” похід завершився під стінами Галича, де воєвода Бенедикт вчинив опір і погодився присягнути Ядвізі і Ягайлу тільки після підходу литовських військ і гарантій від короля Владислава Ягайла.

Крім того, отримавши князівство 31 березня 1387 р., князь Сцібор вжив такі певних заходів і угорські залоги втримали прикарпатські замки між горами та Дністром. Очевидно, що враховуючи саме цю ситуацію і намагаючись якось допомогти Сцібору у його боротьбі за відновлення панування у всій Галицькій землі, а також, продовжуючи розплачуватися з ним за заслуги у звільненні королеви, що підкреслювалося у надавчих актах, король Сигізмунд приділив йому 16 липня 1388 р. замки у Бечкові поблизу Тренчина у Словаччині (який став його резиденцією), в Угрусі (Словаччина) у 1389 р. одночасно з гідністю наджупана братиславського та низкою словацьких комітатів. Сцібор отримав також право роздавати вищі посади в своїх комітатах у Словаччині. У 1390 р. він отримав замки Вігвар, Торбач і Модор, у 1392 р. – Савар і Шейта, а у 1394 р. – Тренчин³⁹. Більше того, вже пізніше, у жовтні 1397 р., коли зібрання угорських ноблів у Темешварі заборонило іноземцям займати посади у королівській адміністрації, у декреті спеціально зазначалося, що до Сцібора ця постанова не відноситься. Іноземні агенти у 1395 р. доносили, що Сцібор поряд із естергомським архієпископом Яношем Каніжаї були найвпливовішими радниками короля і найбагатшими магнатами королівства. У 1393 р. Сцібор позичив королю Сигізмунду 3 тис золотих угорських дукатів. Угорщина та її васал князь Сцібор готувалися до продовження боротьби за королівство Русі.

У 1392 р., завершивши громадянську війну у Литві і визнавши великим князем Литовським двоюрідного брата – Вітовта Кейстутовича, король Владислав Ягайло зміг повернутися до цих проблем. Услід за польськими істориками українські дослідники не хочуть зауважувати, що Кревська унія фактично так і не отримала реалізації у XIV ст. Польща і Литва не стали федерацією, а, навпаки, зберегли суперництво у боротьбі за рештки території того ж королівства Русі, перш за все за Подільське князівство. Тепер Вітовт, розв’язавши війну з українськими і білоруськими князями, які намагалися зберегти незалежність своїх уділів⁴⁰, потребував допомоги польського короля. Розгромивши поодинці своїх двоюрідних братів – вітебського князя Свидригайла Ольгердовича, київського князя Володимира Ольгердовича і сіверського князя Корибута-Дмитра Ольгердовича, та змусивши їх емігрувати за межі Великого князівства Литовського, Вітовт Кейстутович виступив проти подільського князя Федора Корятовича і його союзника господаря Молдови. На допомогу йому з Самбора вирушило польське військо на чолі зі Спитком із Мельштина. Федір Корятович

³⁸ *Jana Długosza Roczniki czyli kroniki sławnego królestwa Polskiego*. (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1981), Ks. 10, 237–238.

³⁹ Antoni Prochaska, *Ecibor ze Eciborzyc*, 146–147.

⁴⁰ Oswald Balzer, “Istota prawna zależności książąt litewsko-ruskich w dobie 1396–1398/1401,” *Sprawozdanie Towarzystwa Naukowego we Lwowie* 1 (1922): 198–202.

виїхав в Угорщину, сподіваючись на допомогу Сигізмунда Люксембурга, який доводився йому родичем, і при дворі якого вже знаходився колишній вітебський князь Свидригайло Ольгердович. Обороняти потужні подільські замки він залишив воєводу Нестиса, однак останній здав ці фортеці Спитку з Мельштина⁴¹. Збережені джерела не дозволяють прослідкувати перебіг цих подій – ми не можемо навіть стверджувати, що мали місце польові битви чи облоги. Виглядає тільки, що похід Спитка з Мельштина був стрімким і не залишав часу противнику на підготовку і роздуми. Так само стрімко було захоплено територію Правобережжя верхньої течії Дністра до передгір'я Карпат.

Князь Сцібор у 1391–1393 рр. очолював угорські війська у походах проти турків на р. Саві та біля Сірмія, а у 1393 р. брав участь у поході у Боснію (всі ці його заслуги у боротьбі проти турок були перелічені у королівській грамоті від 8 лютого 1394 р.⁴²), тому цю територію, напевно, вже ніхто не обороняв. Однак Подільське князівство мало низку потужних замків і організоване військо, зрештою, як і його союзник, господар Молдови Роман Мушат, який у 1393 р. теж мусив визнати себе васалом Польщі⁴³. Можливо, що завоювання Подільського князівства тривало довше (1392–1395), бо тільки 12 червня 1395 р. король Владислав Ягайло надав Спитку з Мельштина Теревовлю і Стінку⁴⁴, 10 липня 1395 р. на “повному княжому праві... які мають інші наші князі литовські і руські” Кам'янець, Смотрич, Бакоту, Червоногород і Скалу⁴⁵.

Війна проти угорського короля і його васалів продовжувалася і далі. У 1396 р. король Владислав Ягайло доручив князю Спитку очолити військо у поході на сілезькі землі князя Володислава Опольського. І знову військове щастя було на стороні Спитка. Сигізмунд Люксембург не зміг допомогти Володиславові Опольському і у ході швидкої кампанії Спитку з Мельштина легко здобув Велюнь і більшість інших сілезьких міст. Значна частина цієї території була віддана Спиткові у володіння⁴⁶.

У 1395 р. Сцібор став воєводою Трансильванії. Зі своєю хорогвою він взяв участь у нещасливій битві з турками під Нікополем 28 вересня 1396 р. і допоміг королю Сигізмунду врятуватися. Після цього він відстояв Трансильванію і, навіть, взяв у полон у 1397 р. турецького ставленника господаря Валахії Влада I.

⁴¹ Jan Długosz, *Dzieła wszystkie*. (Warszawa: Wydane staraniem Alexandra Przezdzieckiego, 1868), т. 4, ks. 10, 488–497; *Szymona Starowolskiego Wojownicy sarmacy*, 142; Михайло Грушевський, *Історія України-Руси*, 89–90, 166–167, 174–178, 475–476.

⁴² Antoni Prochaska, *Ecibor ze Eciborzyc*, 147.

⁴³ Documente slavone din Archivele imperiale din Moscva procurate de Nicolae Kretzulesku publicate cu traduceri latine și cu note de dr. Emil Kałuźniacki. Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Ludoxiu de Hurmuzaki. (București: București: Edita Ministerului Cultelor și instructiunii Publice, 1890), Vol. 1. P. 2. № DCXLV.

⁴⁴ Фелікс Шабульдо, *Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского*. (Киев: Наукова думка, 1987), 51–52.

⁴⁵ Anna Strzelecka, *Melsztyński Spytek*, 414.

⁴⁶ *Szymona Starowolskiego Wojownicy sarmacy*, 142.

13 липня 1397 р. Спитко з Мельштина разом із королями Ядвігою і Владиславом Ягайлом, яких супроводжували ще краківський єпископ Петро Виш, познанський єпископ Миколай з Курова та польські воєводи Ян з Тарнова, Ян Лігейза, Петро Кміта та Ян з Тенчина, зустрілися з угорським королем Сигізмундом Люксембургом і князем Володиславом Опольським. Незважаючи на готовність угорської сторони до компромісів, зустріч результатів не дала⁴⁷.

Але Спитку, як князю подільському, важливо було забезпечити свої східні та південні кордони. Напевно тому, влітку 1399 р. він виступив на допомогу великому князю литовському Вітовту Кейстутовичу, Остатній на той час фактично розірвав уніїні стосунки й король Владислав Ягайло не підтримав цієї виправи на підтримку хана Тохтамиша проти Темір-Кутлуга. Битва на р. Ворсклі 12 серпня 1399 р. через самовпевненість Вітовта завершилася поразкою зі значними втратами⁴⁸. У цій битві Спитко з Мельштина загинув чи пропав без вісті⁴⁹. Король Владислав Ягайло негайно передав Подільське князівство своєму братові, жидачівському князю Свидригайлу Ольгердовичу, а у 1403 р. змусив вдову продати йому володіння у Західному Поділлі. Близько 1410 р. і доменальні землі з Самбором стали королівщинами. Незважаючи на те, що у Спитка залишилося двоє синів, якими опікувався дядько Ян із Тарнова, їх обох усунули не тільки від батьківської спадщини, але й від серйозних урядів. Старший Ян із Мельштина (п. 1429) емігрував до двору Сигізмунда Люксембурга і помер у Буді, а молодший – Спитко III з Мельштина (1388–06.05.1439), підтримував князя Жигмунта Корибутовича, воював у гуситському війську, виступав проти краківського єпископа Збігнева Олесницького і загинув у битві з його військом під Гротніками на р. Ніда⁵⁰. Польські політики поспішили ліквідувати сліди надання князівського достоїнства вихідцю з нетитулованої шляхти, щоб уникнути подальшого поширення подібної практики.

Невдовзі і Сцібор став жертвою боротьби між угорськими баронами. Естергомський архієпископ Янош Канижаї та палатин Теодоріх (Детре) Бебех поставили вимогу королю звільнити всіх іноземних радників. Коли ж король відмовився, вони арештували його і 28 квітня 1401 р. позбавили Сцібора всіх його урядів. Сцібор, як і інші барони неугорського походження заявили про готовність віддати більшість своїх замків в обмін на звільнення короля. Коли ж

⁴⁷ Леонтій Войтович, *Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою, 139–140.*

⁴⁸ Леонтій Войтович, “Улус Джучі (Золота Орда),” у Леонтій Войтович і Юрій Овсінський. *Історія війн і військового мистецтва.* (Харків: Фоліо, 2017), Т. 1, 609.

⁴⁹ Александр Барбашев, *Витовт и его политика до Грюнвальдской битвы 1410 г.* (Санкт-Петербург: Тип. І. М. Скороходова, 1885; Біла Церква: Яніна, 2012), 82–85.

⁵⁰ Anna Sochacka, “Konfederacja Szytka z Melsztyna z 1439 r. Rozgrywka polityczna, czy ruch ideologiczny?,” *Rocznik Lubelski* 16 (1973): 41–65; Feliks Kiryk, “Melsztyński Szytek h. Leliwa (1388–1439),” *Polski Słownik Biograficzny* 20, Zesz. 86 (1975): 415–417; Bożena Czwojdrak, “Kilka uwag o konfederacji Szytka z Melsztyna z 1439 r.,” *Średniowiecze polskie i powszechne* 2 (2002): 197–211.

29 серпня 1401 р. барони відпустили короля, Сцібор залишився при ньому головним радником. Саме йому було доручено місію до Тевтонського ордену, який викупив у Сигізмунда область Ноймарк у Бранденбурзькому маркграфстві, на яку претендував польський король Владислав Ягайло⁵¹.

На початку 1403 р. партія примаса Яноша Каніжаї запропонувала угорську корону неаполітанському королю Владиславу. Цю пропозицію підтримав і папа Боніфацій IX. 4 квітня 1403 р. хорватські та угорські магнати, які підтримували Владислава, уклали перемир'я з польськими станами, погодившись на анексію польською стороною всього королівства Русі. За тих обставин Сцібор своїм мечем і талантом врятував для Сигізмунда угорський трон⁵². З найманим військом він вторгнувся у північно-західну частину королівства і розгромив загани бунтівників. Останні змушені були капітулювати і 29 жовтня 1403 р. скласти присягу Сізімунду в обмін на королівську амністію. За свої заслуги Сцібор отримав Нітранське графство, а також в управління володіння естергомської архієпископії та єпархії Егера. Він став одним з перших командорів Ордену Дракона св. Георгія, заснованого королем Сигізмундом у 1408 р.⁵³, а з 1409 р. знову отримав Трансильванське воєводство. До самої смерті він залишався першим радником короля⁵⁴.

У 1410 р. напередодні війни між Польщею і Тевтонським орденом, Сцібор разом із палатином Миколаєм Гараї за дорученням Сигізмунда Люксембурга виконували роль посередників на переговорах із Орденем. Польська сторона покладала великі надії на ці перемовини, однак Сцібор просто чітко виконував лінію свого короля, який за 40 тис. золотих погодився розірвати з поляками, про що король Владислава Ягайла 11 липня 1410 р. попередив післанець обох посередників⁵⁵. Більше того, виконуючи домовленість із хрестоносцями велике угорське військо, очелене трансильванським воєводою Сцібором, виступило на Сонч. Побоюючись угорського удару в спину, король Владислав Ягайло залишив для оборони цього напрямку любельського каштеляна Яна з Щекоціна гербу Одровонж та угорських емігрантів на чолі з бувшим єгерським єпископом Томашем⁵⁶. Удар Сцібора на Сонч певною мірою відсікав королівство Русі від Польщі, але похід був невдалим. Сцібор спалив Старий Сонч і передмістя Нового Сончу, а далі мусив відступати, переслідуваний поляками до Бардієва⁵⁷. Спроби

⁵¹ Antoni Prochaska, *Ścibor ze Ściborzyc*, 168.

⁵² František Palacký, *Djiny národu českého v Čechach a v Moravě*. (Praha: Akademia, 1851), Bd. 3, 313.

⁵³ Дмитрий Надточий и др., *Рыцари ордена Дракона в бою. Крестовый поход графа Дракулы*. (Москва: Яуза; Эксмо, 2009), 182–185.

⁵⁴ Stanisław Sroka, *Ścibor ze Ściborzyc*, 151–158.

⁵⁵ *Jana Długosza Roczniki czyli kroniki sławnego królestwa Polskiego*. (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1982), Ks. 10–11, 91.

⁵⁶ *Ibidem*, 69.

⁵⁷ Jozef Garbacik, "Zygmunt Luksemburczyk wobec wielkiej wojny polsko-krzyżackiej 1409–1411," *Małopolski Studia Historyczne* 3, z. 1–2 (1960): 25–31.

польських дослідників пояснити ці невдачі небажанням Сцібора пустошити польські землі⁵⁸ віддають патріотизмом і намаганням подати цього угорського барона польським шляхтичем. Коли польська шляхта на чолі з Завішею Чорним, яка перебувала на службі у Сигізмунда Люксембурга, покинула його і вирушила до Польщі, пропонуючи свої послуги в боротьбі з хрестоносцями королю Владиславу Ягайлу⁵⁹, Сцібор і не думав покидати угорського короля, вважаючи, що той готує удар полякам у спину. Скоріше він сам планував цей удар, який у вдалому випадку міг повернути йому Галицьку землю.

Наприкінці 1411 р. Сцібор очолював угорське військо у війні проти Венеції. У 1412 р. на переговорах з Польщею питання Галицької землі залишилося відкритим. Воно знову було підняте на соборі у Констанці, ініціатором якого виступав якраз імператор Сигізмунд Люксембург. Якраз під час роботи цього собору Сцібор із Сціборжиць і помер.

Підводячи підсумок нашої короткої розвідки можна стверджувати, що останніми галицькими князями були: у 1387–1393 рр. угорський барон польського походження Сцібор зі Сціборжиць та польський нобіль Спитко з Мельштина (1387–1399 як *Ducum terrae Rusiae praedecessorum nostrum*, і з 1395 р. як князь подільський на *повному княжому праві... які мають інші наші князі литовські і руські*). При цьому Сцібор зі Сціборжиць, перебуваючи на службі в угорського та німецького короля Сигізмунда Люксембурга, боровся за відновлення цього князівства до своєї смерті у 1414 р.

THE LAST GALICIAN PRINCES

Natalya LESHKOVYCH

Ivan Franko National University of Lviv,
Chair of Central and Eastern Europe History,
1, Universytetska str., 79000, Lviv, Ukraine

In the article on the basis of foreign and domestic research and sources the dynamics of complex political and military events is traced, during which the question of the legacy of the Galician-Volyn state was solved. An attempt is made to refute the historiographical thesis that Volodyslav Opolsky was the last legitimate Galician prince and ruler of the kingdom of Rus'. The special attention is spared two unordinary figures of Scibor from Sciborzhits (1347–1414) and Spytko from Mel'shtin (1364–12.08.1399), which actually and were the last Galician princes, really controlling a certain period certain parts of kingdom of Rus'. Scibor from Sciborzhits was the Hungarian baron of the Polish origin, one of the nearest comrade-in-armses of king Sigizmund Luksemburg. Spytko from Mel'shtin was the leader of the Little Polish elite which organized the first Polish-Lithunian Union and brought Vladyslav Jagayla around to the Polish throne. Circumstancis turn out, after what Scibor from Sciborzhits and Spytko from Mel'shtin got princely dignitins. Both figures of talented politicians and warriors open up and them stormy career. Reasons which did not allow Scibor from Sciborzhits principality are analysed, and to the sons of Spytko from Mel'shtin is principality of Podillia.

⁵⁸ Antoni Prochaska, *Ścibor ze Ściborzyc*, 178.

⁵⁹ *Jana Džugosza Roczniki*, 71–72.

Н. Лешкович

ISSN 2078-6107. Вісник Львівського університету. Серія історична. 2021. Спецвипуск. С. 42–56

Key words: the kingdom of Rus', the Galician principality, Poland, Hungary, Lithuania, Czech, ruling elites, dynastic agreements, unions, negotiations, the last princes of Galicia, Scibor from Sciborzhits, Spytko from Mel'shtin.

Стаття надійшла до редколегії 17.09.2018

Прийнята до друку 20.06.2019